

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Prosæ Tomus ...

Conti, Giovanni Battista

Rom, 1704

Prosa XI. De Beato Bernardo Ptolomæo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69458](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69458)

Prosa Decima. 109
omnium honestamenta, atque incre-
menta virtutum .

PROSA UNDECIMA .

De Beato Bernardo Ptolomæo .

ORATIO . *

Obilissimus, quan-
quam obscuræ jam
pridem originis Ni-
lus cum ad certam,
& quasi dictam diem
suis sese incrementis
exuperat, alveique
leges dediscit in Ægypti latifundia tran-
sgrediens, ingentis Agricole partes ge-
rit, exequitur munus, Auditores sa-
pientissimi. Etenim pretiosè turpis, ac
turbidus ea velut incursione, & beni-
gno villarum ac prædiorum latrocinio
felicem usquequaque limum suum de-
ponit, ac triticum ipsum, humanæ
scilicet vite nutrimentum liberalissimè
lactat, atque nutrit. Hinc humani ge-
neris altrix olim Ægyptus suam pro-
vinciis, ac nationibus exuberantem
copiam refundit, suaque ubera tan-
quam

* *Dicta fuit à quodam Colleg: Ptolom: Convictore .*

quam in nutritii amoris argumentum
 exporrigit, atque admovet mundo.
 Quando tam longè, latèque Ægyptia
 munificentia protenditur, habet pla-
 nè & suam ex Ægypto frugem Civitas
 Virginis, Parens, ac sedes Heroum
 Sena: percipit, inquam, ex Ægypto
 frugem, at, quod miraculo sit, mini-
 mè Ægyptiam, minimèque profanam,
 sed sacram penitus, & celestem. Si ta-
 men & frugem dicere malis, quàm fru-
 giferam arborem, quæ ad felicissimum
 oliveti in Etruria montis cacumen sub
 irriguos Cœli benignioris illapsus Deo
 transponente collocata & in fructus, &
 in novas subinde plantas progerminat.
 Arbor hæc prognata jamdudum ex ge-
 nerosa Ptolomæorum radice, cujus vel
 nomen ipsum Ægyptiam vetustatem
 sonat, censendus nobis est dicendus-
 que in præsentia vir sanctissimus, &
 sanctissimorum virorum institutor, ac
 moderator Bernardus Ptolomeus. Sub
 ipsa jam festinantis ad nos autumnii
 tempora, beatum arboris hujus autum-
 num; siquidem ejus umbra & protegi-
 mur, & proficimus Ptolomæi Convi-
 ctus Adolescentes; nunc intueri nos bre-

Prosa Undecima. III

viter juvat, atque ad contuendum unâ nobiscum vobis pariter sub aspectum proponere.

Ptolomææ nobilitatis lucem quasi aliquid vel ipso majus, & præstabilius cœlo ille gentilium lunarum gentilitio in stemmate numerus videtur quodammodò pulchrè, atque eleganter ostendere: quippe una cœlum luna, plures Ptolomæum domum illuminât. Attamen tantam præterire lucem incuriosius cogor, dum unus occupat detinetque intelligentiam totam Bernardus Ptolomæus. Quis unquam mortaliū intermicantem suspicere lucem curiosè, aut per otium affectet, dum meridianus summo in cœlo sol regnans omnibus in commune profertur; suūque orbi terrarum diem jam liquidissimum dilargitur? In Ptolomæis lunis utut excelsum, profectò non nisi citimum terris, non nisi terrenis rebus finitimum & cognatum jubar videre fas erit. Supremum ergo cœlum, quod jam opportunitas offert, ad earnus mête, ibique aliud longè majus Ptolomæum lumen, Heroem nempe beatissimum, prospectemus. Te te unum Senensis
Ber-

Bernarde, qui Claravallensis alterius virtutem cum nomine geminas, te modo unum conspicari prægestio, missis interim cæteris, quæ non tu, sed tua fuere, quæque sunt ignaro divinorum vulgo conspicua, sed tamen tunc solum nostros in sublime animos erigunt, cum animos infra nostros generoso ipsa contemptu rejecta & calcata subsidunt: nam omnibus demùm, quæ humanitùs magna sunt, ille se facit majorem qui non magni ea fecerit. Agite ergo Auditores, Bernardi virtutes, sensusque desuper haustos, eòque identidem redeuntes jam conspiciate & cognoscite. Virum cogitatione depingite, cujus omnia consilia, & vota eò colliment, ut mens terrarum nesciens, mortalium rerum secura id vitæ institutum suscipiat, quo ad Sponsæ imitationem sacris in Canticis cælesti epithalamio decantatæ & se Deo totum obstringat, & totis Deum amoribus, totis àplexibus voveat, atq; applicet sibi. Virum depingite sibi pugnacissimè infensum, diffluentis in luxum naturæ castigatorem acerrimum, rebellantis ab ratione appetitus debellatorè fortissimum: Bernardum

dum utique Ptolomæum has per imagines reddidistis. Verum tamen si Urbinatis, aut Perusini Apellis tabulas non carptim, raptimq; fastidiosis oculis pervagamur, sed pro eo ac nitor illarum, cultusque tam subtili partium collocatione, metroque deductus, & non uno genere formosus postulat; cunctabunda sedulitate jam longius abstantes, jam propius accedentes relegimus: quidni Ptolomeam hanc animam, sanè inclitam, atque expressam Dei digito virtutum omnium effigiem non properante, atque omissiore, sed attento, sollicitoque intuitu ab initio recognoscere; perque sua incrementa ad finem, & coronidem usque suam perlustrare sit animus? Est animus omnino: Auditores: consultissimus juris Bernardus, legaliq; pallade instructus tum quæ ad componenda fori dissidia, tum quæ ad juniores discipulos ex Emericis instituendos usui esse valeat; in obscuram, incertamque fluctuosis opinionibus cōtroversia induerat sese. Quocirca pēdente diū animo, & in neutra adhuc partem annuente visum est in prenobili confesso, sponte ac palam profiteri; id
dubii

dubii in eam esse diem seponendum, quam litterato certamini nuper ipse condixerat. Decretoria die imminente provolutas in genua Deiparæ Virgini enixè supplicat, tandem aliquando animum explicet diù laborantem difficultate indeprehensa, ut ad præstitutam altercationi diem sententiam definitam, expeditamque pro muneris sui dignitate depromat. Illuxit enim verò dies; at eam spectare lucem, ac diem Ptolomæo vix datum. O sinuosas supernæ semitas providentiæ: O profundum sapientiæ cœlestis consilium, quod sapientiæ terrestri caliganti infirmitati salubrius multò fuerit reverenter mirari velle quàm instanter rimari. Ipsa eruditę concertationis die inopino oculi morbo Ptolomæus corripitur; præsentissimum ab Deipara Virgine medicamen continuò precatur. Quid putatis? Num nè tam celeris, erectæque fiduciæ merito facilem arrisisse Deiparam? Vix precibus ritè peractis alteri repēte oculo vitiosus humor incubuit, ut pati proinde cœlum, diemque haurire nisi opacitate multa temperatum haud posset. Tum Bernardus inter sub-

na.

nascentes ex ærumnis ærumnas cæcumentibus quamquam oculis totus oculus factus quod antea nequaquam viderat, acutè statim perspexit; inque ipsum scopum Dei ferientis, feriendoque medentis meliorem oculo corporis, animi sui oculum defixit. Quod itaque sapientioris consilii superest maturimè arripiens interposita juris jurandi religione ad id se indubitanter adegit, ut si modò explicitam oculorum usuram repararet divinitus, volaticam mundi hujus figuram nunquam in posterum fore sibi non invisam, sanciret. Numine jusjurandum secundo conceptum præpotentis opem collyrii confestim devocavit è cælo. Quamobrem Ptolomæus frontis, mentisque luminibus jam perspicax, ejus tyrocinia propositi, quod persanctè affirmaverat, sapientissimè audax aggreditur, & cuncta terrarum lenocinia generosissimè fugitivus devincit.

Vos victricis hujusce fugæ placidissima quies, vos sinus, & statio tutissima, vos triumphale capitolium fuistis ò inhospitales antea specus, ò inaccessa Etrusci montis latibula, ò rupes tantò
mihi

mihi major quam Tarpeja, quanto Romanis illis Augustis Ptolomæus hic Senensis augustior. Quanta, Deus immortalis, quanta iis in tenebris, & quàm præclara, quàm digna Urbium luce, famæ tinnitu, mundi theatro agere, & pati exorsus est amicus Dei, hostis sui Bernardus! Illis in caveis inter belluarum consortia, inter ululantes luporum immanitates exuere sese humanitatem omnem est visus; haud ita tamen ut minor homine, sed ut longè major evaderet, non ferinam asperitatem induens, sed migrans propemodùm in angelicam felicitatem. Etenim quò fieri unquam poterat, ut sensibus concreti corporis adhuc implicitus (nisi aliquid indemnitate angelicæ adstruxissent superi) tot unus laboribus, tot vigiliis par esset, tot afflictationibus, tot pænis, quas sibi ipse irrogabat implacidus sui iudex, atque implacabilis tortor? Si de ejus mensa, dapibusque scitabor, aliud quidpiam non aderit præter asperrimos herbarum fætus, qui vel hiantibus fame lupis impunè stetissent appositi. Si vestem explorabo, hirsutum comperiam,

ac fetis, villisque armatum sagulum ad membrorum an tegumentum, an tormentum? Si nocturnæ quietis vel momenta, vel fulcimenta perquiram; ad exiguam clepsydræ brevis mensuram lassum verberatione, atque inedia corpusculum prærupto super topho decumbit accersendi ne gratia somni, an studio avertendi? Quid quòd fatiscentem, ac malè materiaturum eremi fornicem aut torret æstivus Leo, aut brumalis December nivibus, nimbisque infusis exasperat: ac præfervidus incola, cujus vel ad provocandas unde unde calamitates tam naviter incumbit patientia; jam volens, libensque excipit hospitio suo adventitias pœnas, & cruciatus ultrò invisentes, ac tanquam salutantes amplectitur? Habeant (inquit) tristissimè hilares, & miserrimè felices dynastæ, aureas domos habeant in peristilia, & propilæa provinciarum more laxatas: teneant sua velut hyberna, ubi mitiores hyemes, ac planè tepentes traducant; sua velut æstiva teneant, ubi nexilibus, textilibusque topiariorum umbraculis, otiosisque platanonibus opacantes meridiem leniter

ter, molliterque frigere solstitia ipsa vel doceant, vel jubeant: certè quidem fuerit mihi satius multò, ac suavius hac mea in fovea inter beatos solitudinis, silentiique mærores, inter Silvestris victus plusquam geniales miseras ex qualibet anni tempestate quasi tempestivos nutriendæ animæ fructus corporis cruciamenta colligere. Hæc videlicet fovea erit mihi plusquam auri fodina ad pretium plusquam aureum eruendum; hoc erit simul & horreum ad congerendas fruges alteri verè sæculo profuturas. Tam arduos sensus, terrenisque sensibus incomptos Cælitum afflatu concipere, & parere magnum illud Ptolomæi pectus didicerat.

Verùm in eos altissimi montis recessus quantumvis confragosos abdere iatis Bernardum non potuit cælestium rerum desiderium, terrestrium fuga, odium sui: sanctitas namque in cælum aspiciens, & aspirans, cætusque humanos, & udam spernens humum fugiente (quod ait ille) penna, esse demum impervia laudationi, & obsequio mortalium quam cupit ipsa, tam nequit. Secedit à publico? frequentiam solitudi
dini

dini suæ ; fugit ab alloquio? celebrita-
tem silentio suo; latere penitus studet?
splendorem latebris suis vel nolens, re-
nuensque conciliat: quandoquidem hoc
uno mundus iste cætera desipiens sapit,
quòd sui ipsius contemptores, atque
olores æstimator ipse, amatorque ve-
nerabundus prosequitur. Vestros jam
animos intendite quæso per vestram fi-
dem Auditores; & tot undique viros
ad magnum parvi tugurii habitatorem
certatim convolantes prospicite. Ap-
properant hinc pariter, atque hinc al-
tæ sapientiæ, ac fortunæ viri ad Mon-
tani supercilii speluncam, ut Ptolomæum
iis se latibulis involventem diù,
deprehendant aliquando, & suspiciant,
colant, consulant, consecrentur. In-
volvas te penitus licet, & quantumli-
bet introrsum perurgeas trans horren-
das usque ferarum noctes, & nemo-
rum flexuosas ambages Ptolomæi de-
missio, erumpas tandem, atque emi-
neas oportebit, adorante splendida sui
ipsius odia mundo, & usque ad apo-
thetum, & aras extollente.

Nec verò inferior tantùm iste mun-
dus delitescens Bernardi desiderio du-
ci.

citur, ut virtuti, quæ umbræ, & meditationi jugiter studet, theatrum se præbeat, atque sistat; eidemque in taciturnis illis nemoribus sonoram acclamationem, gloriosum præconium importet: cælum ipsum, cælestes ipsimet Proceres Bernardum officiosè, honorificèque conveniunt, & suis deliciosè commerciis, spectaculisque suis oblectant. Libeat hìc memori narratione speciem illam, spectaculumque faustissimum per nos ipsos nobis reponere, quo Ptolomæus noster se ipse (danti-
busolim tanquam in orchestram solaria sua Cælitibus) per jucundissimos obtutus implevit. Alite contemplationis æstu, atque impetu præreptus corpori quondam, jamque peregrè in Deum, atque in divinarum rerum mirabiles formas transfiliens, scalas, aut scalarum instar molè nescio quam ætherea circumluce radiantem Ptolomæus videt. Ea porro moles à telluris planitie perpetuo quodam per gradus argenteos tractu ad summum usque cælum educitur: atque ad dextri quidem lateris culmen divinus humanæ salutis vindex præmonstrat sese; lævum autem fasti-
gium

me. gium obtinet ex aduerso Genitrix Vir-
n se go : ambo candida , & pellucida simul
n ta clarescunt in veste , quam aut futili la-
ccla. ctentis in Cœlo viæ Zona contextam ,
im. aut matutinis , ac virgineis planè nivi-
met bus candicantem credideris . Interea
no. ordinis Angelici pubes catervatim as-
iosè sultans heroinas animas in ima quidem
ble. tellure adhuc commorantes , sed lim-
one pidissimum illum callem pariter anhe-
stif. lantes alacri hortatur loquela , & per
re , triumphalem exinde lætitiã manu ducit
nti. in cælum . Proh elegantem pompam , &
pla. venustam ! Proh stupēdū ; & supernum ,
nos & mysticarum rerum cœlestē penitus si-
tio. mulacrum ! Hęc nimirū , aliaque id ge-
cor. nus oblectamenta in conspectum è cælo
in dari fas erat intaminatis , ac nobilibus o-
mi. culis , despicientibus jam pridem huma-
aut na , nec nisi cœlestia , ac divina requiren-
he. tibus . Mortales vesani , & miseri quoties
eus per ingenia fabularum cothurnos cruē-
itie tamus in scena , ut theatrales , picturatæ-
eos que calamitates , & funesta mendacia la-
du. crymarum tragicam nobis voluptatem
eris exhibeāt . Quantum profectò cum ethe-
lex reis Ptolomei oblectamētis nostra isthęc
sti. discordant ! quàm discolor illius jucundi-

tatibus nostra isthæc prodit de luctuosis
argumentis luctuosa jucunditas, nec la-
crymabile minus, quàm lacrymabun-
dum gaudium.

Sed quis me error, quæve mentis
evagatio, aut digressio à faustissimo
Ptolomæi spectaculo incautum, atque
imprudentem abstruxit? Consilium est
illuc iterum iterumque reverti, consi-
lium mihi est, cælestem illam speciem,
specimen illud voluptatis æternæ &
plenioris, & diuturnioris prospectu u-
surpare. Ad extremam, terrisque pro-
pinquiorem prodigiosi illius machina-
menti partem egregias spectabamus a-
nimas angelicæ dextræ adminiculo sy-
dereum iter intrantes. Equidem nihil
hoc delectabilius apparatu obviam
esse Ptolomæo usquam potuisse puta-
verim; quippe florentissimum illud
animarum jam è terris in cælum eva-
dentium agmen quid nisi Olivetanos
Heroas, fortunatissimam scilicet Pto-
lomæi sobolem institutis, exemplisque
magnis posthac cælo, atque Deo pro-
creandam signabant?

Ut Trojano Duci Elysios manes
visenti optimus Genitor de futura Ro-
ma-

manorum Nepotum serie festinatam
lætitiâ quasi prælibandam daret,
venturos quondam, Albana illa, &
Romana Nomina, Patres, Sylvium,
Procum, Augustum, Marcellum præ-
notavit digito, suasque copias lustran-
do non gregariis militibus, sed Impe-
ratoribus, & Regibus ipsis instructas
ambitiosa descriptione recensuit. Hæc
tamen ludicra fuerint ostenta, bracte-
æque Poetarum sonoræ per argutam
veri similitudinem aut alludentium
veritati, aut adulantium potestati.

Id felicitatis, gloriæque Ptolomæo
fuit & felicius, & gloriosius multò
concessum. Is etenim per cælestem pi-
cturam ipsa erudiente veritate suorum
famam, & fata Nepotum ediscit. Intue-
tur per immensum illarû scalarum tra-
mitem, præstantissimum in primis vir-
tutum, & legum suarum imitatorem
Ambrosium Picolomineum, quem
præcipuè commendat spectabilis terre-
strium illecebrarum despectus, atque
heroicè ferox in se ipsum iracundia. Pa-
triciam è Patritiis intuetur, quem sub-
latis, intentisque semper in æternita-
tem & curis, & votis vita adhuc ma-

nente aut mortalem inter cælestes, aut inter mortales cælestem civem existimes. Intuetur Romanam illam Virginem Franciscam, cujus avitæ nobilitati mirandum in modum fæderata consensit Christiana humilitas; atque avitæ nobilitas Christianæ humilitati. Intuetur Georgium Martinutium, Simonem de Senis aliosque per plures eximia religiosissimi cætus sui honestamenta, & columina. Per hujusmodi Cæli visiones, grandem illam, ac telluris fastidientem animam scitissimè, ac genialiter pascunt delectantque sanè voluptuosi, sanè illecebrosi cælicolæ.

Nil proinde mirum est, si Ptolomeo eidem favoribus, & honoribus cumulatissimè exornando unà cum Cælicolis conspirare undique videntur terrarum Optimates, ac Principes: Hinc namque Aretini Antistites ejus vitæ rationem, ac mores disertis in cælum laudibus ferunt. Hinc Romani Pontifices ejus arbitria, legesque fixas, firmatasque in omnem posteritatem volunt. Hinc Imperatores, ac Reges, quò se cumque porrigit ditionis suæ majestas, Ptolomæo, atque ejus sodali-

libus ædes, templa, cænobia cum redi-
tibus opulenti decernunt. Verùm e-
nimverò ad illorum præsertim vota
mentem hinc meam adverto, qui Pto-
lomæum tam præsignem videlicet
tantæ virtutis heroem non solitudini
dumtaxat ostendi, sed civium oculis,
animisque restitui perquam impensè
cupiunt, & efflagitant.

Quid ad hæc ipse Ptolomæi laudator
edisseram? quid reponam? Velim pro-
tinus nonnullam inire querimoniam, &
his utcumque vocibus ea vota propul-
sare, aut compescere: siccine studio-
sam voluntariæ obscuritatis indolem à
silvarum tenebris ac silentio reluctan-
tem exponere concupiscitis ad pulcher-
rimæ lucis fulgorem, ad celeberrimæ
famæ clangorem ò proceres, ò populi,
ò Senensis Bernardi populares, ò Cives.
Parcendum denique cupiditatibus istis,
parcendum est; aderit namque, nec
fera profectò ea dies, qua volentem ul-
trò, & optantem turbæ, atque urbes
denuo Ptolomæum aspicient. Compu-
lere integerrimum virum in solita-
rium, ac taciturnum vitæ genus irrita-
menta illa vitiorum, mundanus luxus,

atque urbanæ delitiæ : rursus à solitario, ac taciturno vitæ genere ad urbes, turbasque reducent invitamenta illa virtutum, calamitas, atque labor. Cùm primùm Senense Cælum, ac solum lethalis lues infecerit, reddet se se Civitati, ac Civibus suis præsentis animo, depromptisque ex charitate subsidiis inter mille languentium discrimina, inter tabificos morientium anhelitus in situ, & squalore cadaverum alienæ satagens vitæ, suæ negligens, despicensque Bernardus, atque ad extremum fidelis, fortisque servitii pretiosam retribuente Domino suo mercedem, nanciscetur generosissimam mortem. Ita inter implendum præcipua Christianæ religionis, ac pietatis officia emeritam jamdudum animam Senensis, ac noster Heros fortunatissimus ponet. Par erit nimirum, eam Olivetani montis electissimã arborem nullum vitæ momentum à fruge vacare, imò non nisi in aliqua magnæ frugis fætura absolvi terris, & in cæli pomaria transferri.

Jam ut ab arbore, & monte nostra ad nos oratio defiliat; perennem arboris

ris

ristantæ autumnum mecum, uti opinor Auditores, cognovistis. Reliquum id modò unum videtur, ut quoniam sub patrocinate ejus arboris umbra vos Ptolomæi Bernardi Cives, nos Ptolomæi Collegii adolescentes contegimur, non desides clientuli non inertes, & planè supini oscitanter sub arbore ipsa otiemur, sed tantam, ac tam multiplicem ipsius arboris frugem non sine aliqua nostrorum fruge animorum seduli meditemur, strenuiq; imitemur.

PROSA DUODECIMA

In Sacra Sanctorum omnium solemnitate.

ORATIO.*

Habita in Sacello Pontificio ad Alexandrum VIII.

Triumphantis, quæ sursum est, Ecclesiæ decus numerosum, & pompā omnino universam per hunc Divorum omnium ritè memorem diem, uno velut prospectu nobis contemplan-

F 4

plan-

* *Hæc Orat. dicta fuit à quodam Collegii Germanico Hungarici Alumno.*